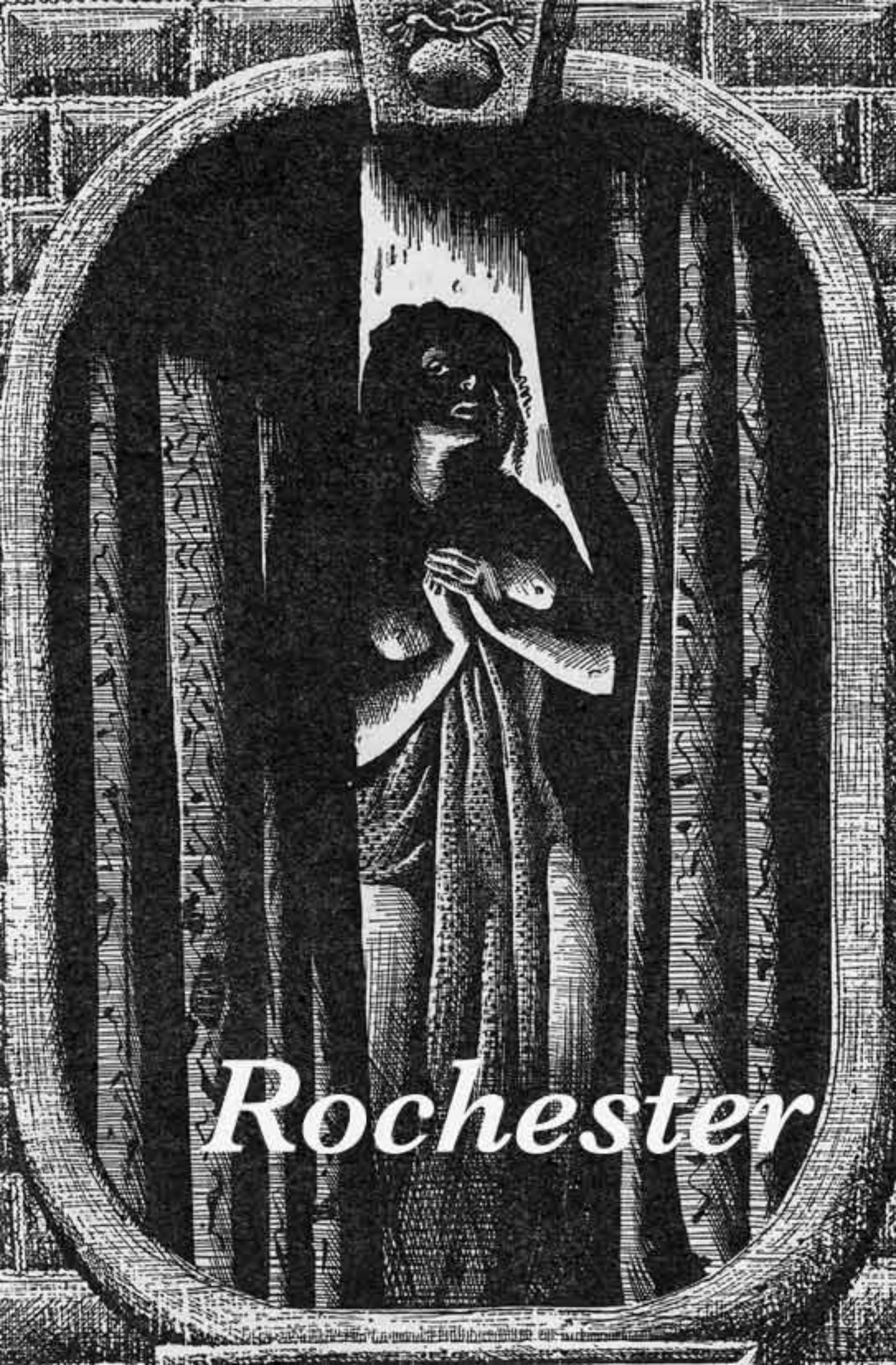

Rochester

Rochester

drama i fem akter efter Charlotte Brontë

av Christian Lanciai (2008)

Personerna:

Fadern
Edward Rochester
Richard Mason
Bertha Mason
Deras far
En betjänt
Céline Varens
En vicomte, hennes älskare
Adèle, hennes dotter
Mrs Fairfax
Jane Eyre
Blanche Ingram
Grace Poole
Doktor Carter
Fanny, tjänarinna
Prästen
Advokat Briggs

Tanter och farbröder

Handlingen tilldrar sig i norra England, i Paris
och på Jamaica under förra hälften av 1800-talet.

Copyright © C. Lanciai 2008

Rochester

Akt I scen 1. Hemma.

Fadern Jag vill bara hålla dig skadeslös, min son.
Edward Men min bror får ju allt! Jag får ju ingenting! Är det rättvist? Är vi inte båda lika mycket dina söner?
Fadern Naturligtvis, men du måste förstå mig. Jag kan inte splittra egendomen. Den måste gå intakt vidare genom släktled efter släktled. Men du behöver inte vara skadeslös.
Edward Du förklarar mig arvlös och försäkrar att jag inte skall vara skadeslös. Vad är det för dubbla budskap?
Fadern Jag har en gammal vän på Jamaica. Hans familj hör till de bästa och rikaste på ön, och hans äldsta dotter är värd 80,000 pund. Jag har kontaktat honom. Du skall resa dit och göra din lycka där.

Edward Vad heter familjen?
 Fadern Mason.
 Edward Så du skickar mig i exil till en feberö av moskiter och djunglar för att gottgöra mig för min arvlöshet.
 Fadern Du slipper gå här hemma och bli möglig och glåmig av fukten och det dåliga vädret och slentrianen här. Du slipper din brors öde att fastna här. Du kommer ut i världen. Hänger du med? Kan du tro på mig, att jag vill ditt bästa?
 Edward (resignerad) Jag har väl inget val.
 Fadern Jag skulle aldrig erbjuda dig detta om jag inte var säker på min sak. För säkerhets skull har jag sett till att skaffa fram ett miniatyrporträtt av henne. (*tar fram ett miniatyrporträtt och visar det för Edward, som baxnar.*) Nå, vad säger du, min son? Är hon inte vacker?
 Edward Vad heter hon?
 Fadern Bertha,
 Edward (smakar på namnet) Bertha Mason.
 Fadern Ärligt talat, min son, tror jag du är mera lyckligt lottad än din bror, som inte heller har något val men måste ta hand om alla våra egendomar. Han blir fast som godsägare för livet, medan du får fara till Jamaica på äventyr och där faktiskt genom familjen Masons förbindelser och företag kan göra en långt större lycka och förmögenhet.
 Edward Jag vet inte vad som är rätt, far. Du berövar mig all rätt till familjens egendom och kastar i stället ut mig på äventyr på vinst och förlust. Det är ett risktagande från sin sida, och det är jag som får riskera livet. Men jag måste acceptera att jag inte har något val, liksom min bror måste acceptera det. Han får allt men får kanske tråkigt på köpet. Vad jag än får så verkar det i alla fall inte vara tråkigt.
 Fadern Så ska det låta, min son. Då är vi överens. Du seglar iväg med det snaraste, och du får knappast se mig i livet mera. Jag har försökt göra det bästa av saken med två söner utan att splittra egendomen, och jag ber er båda att också var och en på sitt håll göra åtminstone så gott ni kan. Vem som blir den lyckligare vinnaren är omöjligt att säga. Ni är olika och varandras motsatser, och jag har försökt ge er vardera den sorts destination som passar er läggning bäst. Det var allt, min son. Jag är glad att vi slipper bli ovänner. (*omfamnar honom*)
 Edward Men det hängde på ett hår, far. Berthas skönhet är kanske det enda som räddar situationen.
 Fadern Jag har satsat på en vinnande häst åt dig. Hantera henne väl när den dagen kommer, släpp inte tyglarna, och gör det bästa av saken.
 Edward Ja, far. (*De omfamnas igen.*)
 Fadern Nu är det dags för lite sherry före middagen. Eller föredrar du port?
 Edward Jag tar vad du tar, far. Kan du välja mitt öde får du också välja min aperitif.
 Fadern Då blir det sherry. (*tar fram flaskan och håller upp.*) Skål, min son, för ditt förhoppningsvis långa och lyckliga, givande äktenskap. (*De skålar.*)

Scen 2. Kingston, Jamaica. Familjen Mason.

Richard Vad vet vi om honom egentligen, far?
 Mason Rochester är en av mina äldsta vänner och har alltid varit pålitligheten själv liksom hela hans familj. Den är vattentät.
 Richard Och vad vet han om oss?
 Mason Tillräckligt.
 Bertha Vad vet han om mig?
 Mason Tillräckligt, Bertha. Jag har försett honom med ditt porträtt. Mer än så behöver han och hans son inte veta om dig. Det är alldeles tillräckligt.

Richard Ett lockbete, alltså.
Mason Han måste nappa på det.
Richard Och vad vet han om vår bror?
Mason Ingenting.
Bertha Och vår mor?
Mason Ingenting.
Richard Och han kommer hit?
Mason Ja. Sonen är på väg. Han måste få den behandling han förtjänar. Vi får inte göra honom besviken. Vi måste hålla skenet uppe till varje pris så länge det går.
Bertha Vad heter han?
Mason Edward.
Bertha Ett alldagligt namn.
Mason Han är bättre och ser bättre ut än han låter.
Bertha Det hoppas jag verkligen.
Richard Sköt dina kort väl, Bertha. Släpp honom inte inpå dig förrän ni är gifta.
Bertha Hur gammal är han?
Mason Fem år yngre än du, men det behöver han inte veta. Få honom bara att dregla över dig, och du behöver inte säga något. Bara fånga honom. Vi behöver nytt bättre blod i familjen.
Bertha Lita på mig. Jag kan mina konster.
Richard Vi litar på dig, Bertha.
Mason Då har vi bara att invänta Berthas drömprins och ta väl hand om honom. Han är kanske den bästa chans du någonsin kunnat få, Bertha.
Bertha Jag ska ta väl hand om honom. Bara lämna honom åt mig, och jag kan lova er att bli gift med honom.
Mason Det är allt vi begär.
Richard Lycka till, Bertha.
Bertha Det behöver du inte önska mig. Min framgång är självklar.
En betjänt (gör intåg) Master Edward Fairfax Rochester, Sir.
Mason Punktligheten själv! Jag visste vi kunde lita på honom. Visa in honom. *(reser sig)* Säg nu ingenting onödigt, barn. Bara smek honom medhårs. Det enda vi har att inrikta oss på är att skämma bort honom.

(Rochester gör entré.)

Min käre vän, min bäste väns son, välkommen till Kingston, Jamaica! Jag hoppas du har kunnat vila upp dig efter resan.

Edward Tack, resan blev lättare än vad jag hade väntat, då vi hade förliga vindar hela tiden och inga oväder. Jag tror vi gjorde överfarten på rekordtid.

Mason Möt min son, Richard Mason.

Richard (reser sig och skakar hjärtligt hand) Vi kunde knappast ha fått någon lämpligare svågerkandidat.

Mason Och min älskade dotter.

Edward En ära att få se er i verkligheten, Miss Bertha.

Mason Menar du att du sett henne förut men inte i verkligheten?

Edward Min far lyckades skaffa ett miniatyrporträtt åt mig. Jag överdriver inte när jag säger att hon är ännu vackrare i verkligheten.

Bertha Min far har finkammat hela världen efter en lämplig friare åt mig som han skulle kunna acceptera. Vi anade inte att hans bästa vän hade en giftaslysten son.

Edward Giftaslysten är väl för mycket sagt. Det var min far som var lysten på att få mig gift.

Bertha Det är precis lika bra.

Mason Säg inte för mycket, Bertha. Ni är inte gifta ännu, men det verkar nästan som om en trolovning vore så gott som självklar.

Edward Min far och ni har väl redan kommit överens om den saken över våra huvuden?

Mason Om ni inte har någonting emot det.

Bertha Jag har ingenting emot det.

Edward Vad kan väl jag ha emot det, utom att jag ännu inte känner henne?

Mason Tids nog lär ni känna varandra. Man ska aldrig ha för bråttom in i varandras armar. Tvärtom – ju längre man uppskjuter föreningen, desto ljuvligare blir den.

Edward Men visst måste väl jag och Bertha få umgås innan vi gifter oss?

Mason Självklart, men inte mer än nödvändigt, bara som vänner på anständigt avstånd och utan att några frestelser uppmanas i onödan.

Edward Ingen risk, Sir. Jag har alltid kunnat behärska mig.

Mason Då är saken klar. Vi eklaterar förlovningen i morgon.

Richard (hjärtligt, klappar om honom) Välkommen in i familjen, frände!

Edward Tack, min bror.

Bertha Och välkommen till Jamaica. Du vet inte vad som väntar dig.

Edward Jag vet faktiskt ingenting om ön. Jag antar att här väntar mig allehanda mysterier och mystiska underverk som vi inte har en aning om hemma i England.

Mason Kom med mig, min blivande svärson, så skall jag visa dig runt i vårt hus. Det kommer ju att bli ditt hem också med tiden. Jag måste visa dig parken och trädgården framför allt. (leder ut Edward på en inspektionsrunda)

Richard Kom, Bertha. Du har gjort ditt för ögonblicket.

Bertha Skötte jag mig?

Richard Du var på gränsen, men vi klarade oss. (för ut sin syster.)

Scen 3. Bröllopsmiddagen.

Mason (reser sig) Det är med utomordentlig glädje vi hälsar denna dag välkommen med dess strålgans över världens lyckligaste par och, låtom oss hoppas, världens längsta äktenskap. Av alla världens tänkbara svärsooner råkade jag få den bästa, och jag hoppas du, Edward, kommer att vara tillfreds med den fru du har förtjänat, världens vackraste kvinna. Må ni länge leva, vara lyckliga i alla era dagar och få många barn och barnbarn och barnbarnsbarn! (höjer sitt glas. Alla skålar hjärtligt.)

Edward (reser sig) Tack, svärfar, men sanningen att säga vet jag inte vad jag har gett mig in på. (småskratt) Denna ö är en främmande värld för mig med sina exotiska mysterier och sin ogenomträngliga djungel, dess varmblodiga folk är för hett för mig och mentaliteten för snabb och för impulsiv för att jag skall få något grepp om den, jag är bara en engelsman från landet van vid regn och kyla och de ständiga kallduscharna av ett rätt och förlamande klimat; men ett vet jag, att jag faktiskt råkat vinna världens vackraste hustru på min lott, och vad jag lovade min fader innan jag reste hit står jag fast vid, nämligen, att jag kan inte göra mera än det bästa av saken.

Mason Det räcker, min käre svärson! Det är gott nog! Min älskade dotter har vunnit världens präktigaste och hederligaste gentleman, och vad kan vi mer begära?

Richard Skål, Edward, för ett långt liv av gemenskap och lyckligt samarbete!

En gäst (till en annan) Vad vet han om familjen egentligen?

Den andra Ingenting utom att de har pengar.

1 Det är också det enda de har.

2 Vänta tills Pandora lyfter på locket till sin hemgift!

1 De har alltså lurat honom?

2 Deras enda möjlighet att få henne bortgift var med en utländsk gröngöling.

1 Stackars sate!

2 Men familjen har anledning att vara glad.

1 Hur kom han hit?
 2 Hans far sände hit honom och dog sedan och lämnade hela sin förmögenhet till den äldre brodern. Han kände Masons sedan ungdomen och visste inte annat än vad han kom ihåg av Masons bästa sidor. Han skickade bort sin yngre son till detta äktenskap för att "rädda" honom.
 1 Vilket öde!
 2 Säg inte annat.
Bertha Så din far lämnade dig ingenting när han dog?
Edward Han anförtrodde mig åt er.
Bertha Så vi är det enda du har i hela världen?
Edward Så kan man se det.
Bertha Då ska vi minsann, som du sade, göra det bästa av saken!
Edward Bertha, jag älskar dig verkligen och vill göra allt vad jag kan för att leva upp till att ha förtjänat dig. Ni har accepterat mig helhjärtat fastän jag ingenting haft att komma med, mitt underläge är totalt, jag är fullständigt utlämnad åt er nåd, och allt jag har är min heder och mitt goda namn. Men jag lovar dig, att min heder kommer du alltid att kunna lita på.
Bertha Den behövs inte.
Edward Vad menar du?
Bertha Vi är gifta nu, Edward. Du har tagit mig för vad jag är. Håll till godo. Mer behövs inte.
Mason Ännu en skål för det lyckliga brudparet! Må de länge leva och alltid förbli kära i varandra! (*Alla skålar.*)
Edward Varför har du aldrig talat om din mor?
Bertha Hon är död sedan många år.
Edward Vad dog hon av?
Bertha Sjukdom.
Richard Vi har inte talat om henne, Edward, då hon är vår största sorg.
Bertha Ju mindre sagt om henne, desto bättre.
Edward Det låter nästan hjärtlöst.
Bertha Det är *vårt* bröllop, Edward. Hon har ingenting med det att göra.
Edward Fruktar du henne som död?
Bertha Prata inte strunt. Vi ska älska varandra nu, och det är det enda som betyder något.
Richard Skål, Edward! Välkommen in i familjen! (*Edward besvarar skålen med någon eftertanke.*)

Akt II scen 1. Sängkammarscen.

Edward Du har lurat mig! Varför har du lurat mig?
Bertha Jag har inte bedragit dig.
Edward Du är fem år äldre än jag! Varför talade du inte om det för mig?
Bertha Vad spelar åldern för roll i kärlek?
Edward Din mor är inlåst på mentalsjukhus! Varför fick jag inte veta det?
Bertha Vi ville inte skrämma bort dig.
Edward Så ni var alla med i bedrägeriet! Och ni har en yngre bror, som är en efterbliven idiot! Vad mer har ni dolt för mig? Har ni ingenting annat än skelett i alla era garderober?
Bertha Edward, klag inte, du fick mig ju. Vi älskar varandra. Kan det inte räcka med det?
Edward Hur kan jag älska en som avsiktligt fört mig bakom ljuset! Hur kan jag känna mig höra till en familj som lurat mig in i en fälla av avgrunder!

Bertha Edward, vi är gifta nu. Du slipper mig aldrig. Nöj dig med det och acceptera situationen. Du har inget val.

Edward Men varför? Varför mig?

Bertha Vi hoppades att nytt blod i familjen skulle bota vår förbannelse.

Edward Och vad är då er förbannelse? Ärftlig sinnessjukdom?

Bertha Bland annat. Jag släpper dig aldrig, Edward. Du är min. Och du är en gentleman. Du kan inte släppa mig. Du kan inte överge mig. Du måste stå ut med mig och min familj, som är allt du äger. Du klarar dig inte utan oss, en familj av missfoster och galningar. Det är bara du som kan föra vårt blod vidare, ty min bror är impotent.

Edward Du vill ha barn med mig? Du ber mig föra vidare ert sjuka degenererade osunda blod?

Bertha Det är vårt enda hopp. Annars slocknar familjen, och all vår storhet och välfärd och förmögenhet var bara onödigt besvär. Bara du kan rädda oss.

Edward Bertha, ert svek mot mig omintetgjorde era möjligheter från början. Ni spelade med falska kort medan alla mina kort var öppna. Den skillnaden kan aldrig utplånas.

Bertha Du föredrar således att göra dig impotent och oduglig som make?

Edward All den kärlek jag kände för dig var illusioner som ingavs mig av ett porträtt och din mask av falsk skönhet. Döm aldrig en människa efter hennes yttre, då det bara är det inre och osynliga i henne som är sant. Och i detta fall var det yttre med all er prakt och skönhet och rikedom lika bländande som ert inre var lika ruttet som ett av maskar kryllande lik. Hur skulle jag någonsin kunna älska dig efter att ha lärt känna ert svek?

Bertha Är då inte alla familjer lika ruttna? Vilken släkt har inte idioter undangömda och förträngda någonstans? Vilken familj är inte drabbad av ärftliga sjukdomar? Var finns det något hem utan skelett i någon garderob? Du är chockad, Edward, och dömer oss av fördom. Vi är varken bättre eller sämre än alla andra.

Edward (omfamnar henne) Bertha, jag är gift med dig och måste acceptera det, och jag skall försöka leva med dig och göra det bästa av saken. Jag skall hjälpa er att hålla en anständig fasad utåt så länge det går, men vänta dig inte att jag någonsin skall kunna älska dig. *(släpper henne, går ut och slänger igen dörren efter sig.)*

Bertha Han har genomskådat oss och är förblindad av sin genomskådning. Men det finns andra medel. Jag ska nog kunna göra honom kåt igen. *(tar fram en voodoodocka)* Du är min, Edward. Jag äger dig till kropp och själ. Du kan inte undkomma mig. Du måste älska mig. Du har inget annat val. Vi släpper dig aldrig. Och måste jag gå under som min mor tar jag dig med mig i undergången. Vi har betalat för ditt liv, och det tillhör oss, och vi ger det aldrig tillbaka. *(sticker en nål i dockan och skrattar djävulskt.)*

Scen 2. En krog. Edward vid disken. Richard kommer upp.

Richard Där är du, Edward. Jag hörde nyheten.

Edward Vad skulle du göra i mitt ställe?

Richard Du är fri nu. Du har dina egna pengar. Du kan göra vad du vill. Du är inte längre beroende av oss.

Edward Oberoende och frihet medför en hel värld av ansvar. Jag vill inte göra fler misstag, Richard.

Richard Det var inte ditt fel. Du lurades i en fälla av våra fäder, som inte visste bättre. Mest ansvarig var min far, som var den enda som visste vad han gjorde. Din far visste ingenting. Nu är de båda borta, och jag är familjens överhuvud. Jag är

delvis medansvarig, då jag deltog i konspirationen mot dig utan att varna dig. Därför har jag skuld i ditt fall.

Edward Du har inte svarat på min fråga. Vad råder du mig att göra?

Richard Så som jag ser det finns det bara en sak att göra. Lås in henne, som vår far gjorde med hennes mor. Det blir lätt att skaffa ett läkarintyg i hennes fall.

Edward Du ger mig mandat att göra det?

Richard Utan vidare. Du kommer ändå att tvingas ta det steget förr eller senare. Vår far stod ut i tio år och hoppades i det oändliga på en bättring. Det var tio förlorade år för honom.

Edward Jag har stått ut i fyra. Jag klarar inte av det längre, Richard.

Richard Jag förstår dig.

Edward Jag måste hem till England och ta hand om familjeegendomen. Vem kunde ana att min bror skulle lämna in så tidigt? Jag tar henne med mig och får henne där under kvalificerad vård. Ingen känner henne i England eller vet ens om att jag är gift. Jag kan leva helt fritt och resa omkring så mycket jag vill och ha henne undanstoppad i Thornfield Hall utan att någon märker det, som ett levande begravt skelett i garderoben, men jag kan aldrig gifta om mig så länge hon lever. Ni såg ju dessutom till att vi blev gifta katolskt.

Richard Du menar, att du kan inte överge henne.

Edward Just det.

Richard Tillåter du att jag kommer över någon gång och hälsar på ibland?

Edward Naturligtvis. Du är hennes bror och min svåger.

Richard Då är vi överens och kan förbli vänner fastän vi är svågrar och fastän jag lurade på dig en osund hustru.

Edward Det var din far, Richard, som stod för bedrägeriet, men man är alltid ansvarig själv om man är dum nog att gå på ett bedrägeri.

Richard Bedragaren kan emellertid aldrig förlåtas.

Edward Nej, det kan han inte.

(De pokulerar tillsammans.)

Richard När anade du först ugglor i mossen?

Edward Direkt efter bröllopet. Bröllopsnatten blev en mardröm. Hon gjorde sig till ett djur.

Richard Hade du ingen erfarenhet av kvinnor tidigare?

Edward Nej.

Richard Och Bertha blev den första. Vilken chock!

Edward Jag trodde aldrig jag skulle komma levande ur hennes grepp. Hon vägrade släppa mig, och hon vägrade låta mig sova, medan hon bara hetsade upp sig till hysteri hela tiden.

Richard Kunde du inte fullborda äktenskapet?

Edward Hon lät mig inte. Hon ville göra allt och vad som helst utom fullkomna äktenskapet. "Vill du inte ha barn?" frågade jag henne. "Aldrig i livet!" skrek hon. Allt hon ville var att utnyttja mig sexuellt som ett objekt för perversa njutningar. Jag hade kanske kunnat få henne naturlig om jag brukat våld, men det har jag aldrig velat eller kunnat göra.

Richard Det var där du brast. Hon har alltid drömt om en våldtäktsman.

Edward Varför kunde ni inte ge henne en sådan?

Richard Det var svårt att finna en sådan med gott namn och av anständig familj. Hon fick hålla till godo med lägre stående varelser under tiden, tills vi fann en kandidat som kunde hålla oss anständiga.

Edward Så hon var inte ens jungfru?

Richard Trodde du det ett enda ögonblick?

Edward Jag trodde det hela tiden.

Richard Du var den perfekta gröngölingen.

Edward Ni gillrade verkligen den perfekta fällan. Ingenting kom fram före bröllopet, och först så småningom kröp den ena masken efter den andra fram: hennes rätta ålder, hennes voodoo-kontakter, att er mor ännu levde, att hon var för alltid bakom lås och bom, hennes mycket för primitiva orgier, och så vidare. Det tog sex månader innan jag insåg att jag begått mitt livs misstag.

Richard Du är räddad nu. Du kan göra dig fri. Ta henne bort härifrån, ta hennes pengar med dig, lås in henne där ingen får veta att hon finns, och ta igen dina förlorade år.

Edward Din far förlorade tio. Jag kom kanske billigt undan som bara förlorade fyra.

Richard Men du slipper henne aldrig.

Edward Påminn mig inte om det. (*De dricker.*)

Scen 3. Paris. En luxuös svit. Amorös scen.

Edward Céline, jag älskar dig.

Céline Jag vet. Du gör ju allt för mig.

Edward Vad mer kan du begära? Jag ger dig allt, kläder, lyxsvit, jag ger dig allt vad du vill ha, jag ruinerar mig för din skull, säg bara vad mera du vill ha.

Céline Äktenskap.

Edward Jag är redan gift.

Céline Alltid är de allaredan gifta! Är det bara därför alla vill ha mig – för att de redan är gifta och därför inte kan gifta om sig?

Edward Du kan inte tvivla på min kärlek.

Céline Det gör jag inte heller. Men vad är det för fel på din hustru, eftersom du så handlöst kastar dig ut på orgier med mig?

Edward Hon är inlåst för gott som kroniskt mentalsjuk.

Céline Bara det? Gör dig av med henne då, och gift dig med mig.

Edward Jag är en älskare, ingen mördare.

Céline Hur kunde du bli gift med en sådan? Hur kunde du begå ett sådant misstag?

Edward Varför gifter man sig? Andra vill det. Samhället kräver det. Föräldrar ombesörjer det.

Céline Älskade du henne inte?

Edward Jag trodde att jag gjorde det men lärde inte känna henne innan det var för sent. Jag lurades in i en fälla av min far och hennes far.

Céline Stackars liten. Och du kan inte med att döda ett så olyckligt äktenskapens av barmhärtighet.

Edward Nu talar vi om något annat.

Céline Därför är du så dyster och inbunden, som en lord Byron som bar på världens mörkaste hemlighet, som en självmordsgrubblande Manfred.

Edward Så illa är det inte. Jag gör det bästa av saken.

Céline Då vågar jag kanske avslöja en hemlighet för dig.

Edward Nå?

Céline Jag har en dotter.

Edward Vems?

Céline Din, kanske, eller någon annans. Ingen vill ta på sig skulden. Hon kan vara dotter till vem som helst.

Edward Vad heter hon? Hur gammal är hon?

Céline Lika gammal som vår vänskap. Hon heter Adèle.

Edward Har du haft andra älskare samtidigt som mig?

Céline Nej, fy, Edouard, så fula frågor ställer man inte sin älskade!

Edward Alltså har du haft det.

Céline Är du svartsjuk?

Edward Fruktansvärt. Livsfarligt. Genast.
 Céline Älska mig då. Bevisa att jag är din.
 Edward Behöver jag bevisa det?
 Céline Ingen man är trovärdig som inte bevisar det.
 Edward De största älskarna behöver aldrig bevisa det.
 Céline Struntprat.
 Edward Om det är något jag vet något om är det kärlek.
 Céline Det bevisar att du ingenting vet om kärlek.
 Edward Jag vill ha dig för mig själv, Céline, eller inte alls.
 Céline Ha mig för dig själv då och svik mig inte.
 Edward Jag sviker aldrig någon.
 Céline Utom din hustru.
 Edward Inte ens henne. Jag är ansvarig för den kvalificerade vård hon får.
 Céline Vad gjorde hon för att få dig vansinnig?
 Edward Hon gick för långt med abnormala perversiteter.
 Céline Är inte all kärlek pervers? Undervisa mig i hennes avancerade perversiteter!
 Edward Céline!
 Céline Jag bara retas.
 Edward Jag vill inte förlora dig också.
 Céline Jag ska se vad jag kan göra.
 Edward Låt oss skrida till verket.

(De skrider till verket.)

Scen 4. Samma ställe.
 Rochester kommer in med egen nyckel.

Edward Ingen här? Då väntar jag. Hon kommer väl så småningom.

(slår sig ner, gör sig hemmastadd, tar en sherry, börjar röka)

Bara hon inte ballar ur också som Bertha. Vad gjorde jag för fel? Var det mitt fel att hon visade sig storhetsvansinnig genom vårt äktenskap och så pervers att hon penetrerade sig med krucifix? Var det mitt fel att hon inte bara trodde på voodoos svarta magi utan hängav sig åt den? Var det mitt fel att hon blev så vansinnigt grov i munnen att jag inte kunde visa mig med henne offentligt? Hade jag något val mot att låsa in henne och skilja henne för gott från människornas gemenskap? Den frågan kommer att förfölja mig tills jag dör.

(muntra skratt utanför: Céline med kavaljer.)

Hon kommer! Men inte ensam! *(gömmar sig)*

Céline *(kommer in smått berusad med en vicomte)* Nej, vet ni vad, herr vicomte, så dum är han inte att han lägger sig i mina affärer!

Vicomten Men är ni gift med honom eller inte?

Céline Naturligtvis inte. Han är gift förut med en fru som han fått inspärрад för att hon kom på hans impotens.

Vicomten Så han har ingen rätt till er och inga krav på er?

Céline Absolut inga alls! Han är inte ens pappa till min dotter!

Vicomten Alltså kan vi strunta i honom. Var är han nu?

Céline Han är väl hemma och grubblar som vanligt, den tråkmånsen. Det är det enda han kan göra: grubbla över sitt misslyckade äktenskap. Hela han är ett fiasko, och han är inte kapabel att inse det. Kom i säng med mig nu, min vän.

Vicomten Med er tillåtelse... *(De skrider till verket.)*

Edward *(drar ifrån draperiet han dolt sig bakom)* Ha! Tagga in flagrantia! Céline! Du svor att jag var din enda man!

Céline Det var då det!

Edward Din usle vicomte, kunde du inte finna ett bättre fnask att roa dig med?
Vicomten Ni understår er att förolämpa min älskarinna!
Edward Var inte löjlig, eller förresten, gör er inte löjligare än vad ni redan är. Kunde du inte hitta en bättre toffelmes att bedra mig med, Céline?
Vicomten Toffelmes! Detta kräver blod!
Céline Jag älskar tuppfäktningar! På varandra, era höns, och slåss så att fjädrarna strittar!
Edward Det skall bli mitt nöje att få utgjuta ert blod å det ymnigaste! Pistol, värja eller ballong med muskedunder?
Vicomten Pistol! På liv och död!
Edward På liv och död, naturligtvis. Kan ni sikta?
Vicomten Jag är väl inte enögd heller!
Edward Förlåt, jag tog er löjliga monokel för ett emaljöga.
Céline Slå inte ihjäl varandra, mina herrar. Jag vill ha er båda.
Edward Céline, ditt ord är min lag. Jag avstår härmed från att döda honom, hur mycket han än är förtjänt av en sådan ära. Jag överlåter honom åt dig helt och hållet, den menlösa tråkmånsen, och släpper dig ner i kloaken med honom. Roa dig så gott du kan med honom, men du tröttnar väl på honom som du tröttnade på mig.
Vicomten (nästan besviken) Ingen duell, alltså?
Edward Jag överlåter åt andra att spilla ditt blod med den äran. Utan tvekan blir de besvikna när det visade sig bara vara vatten. (*går ursinnig*)
Céline (efter honom) Edouard! Tänk på vårt barn!
Vicomten Han har gått, Céline. Han var inte värdig. Han kan inte ha älskat dig eftersom han inte ens ville duellera med mig.
Céline Jo, han älskade mig verkligen, men för mycket. Han förtog sig. Hans äktenskap var honom en så fruktansvärd besvikelse att han hade alltför mycket att ta igen, vilket skrämde mig. Han hade ett behov av att frossa i mig. Därför måste jag skaffa mig en motvikt, för att inte drunkna i honom. Men utan honom är du värdelös för mig, vicomte. Jag tror jag sticker till Italien.
Vicomten (upprörd) Och din dotter? Vårt liv? Våra planer? Din ställning? Våra prospekt? Vår prognos?
Céline Du är mig redan för tråkig, vicomte. Den vilde mörke Rochester var åtminstone dramatisk. (*går in till sig och låser efter sig*)
Vicomten Fan må begripa sig på kvinnor! Älskade hon mig då bara för att slippa Rochester? Och diskar hon då mig för att Rochester diskat henne? Måste jag då diska henne? Nej, hon har diskat mig. Nåväl, vicomte, bättre lycka nästa gång, och måtte min nästa dame inte på nytt ha en Rochester i skåpet! (*tar sin hatt och går*)

Akt III scen 1. Thornfield Hall. I köket.

Fru Fairfax Herr Rochester! Vad gör ni här?
Edward (försiktigt) Jag ser att den nya guvernanten sitter i salongen.
Fairfax Har ni träffat henne?
Edward Vi träffades ute på heden. Jag red nästan omkull henne, och det fick jag fan för, när hästen snavade. Hon hjälpte mig upp. Vad vet hon om mig?
Fairfax Bara att ni är mr Rochester.
Edward Och vem är mr Rochester?
Fairfax Lilla Adèles förmyndare.
Edward Är det allt?
Fairfax Och miss Jane Eyres arbetsgivare. Jag försäkrar er, herr Rochester, att det är det enda hon vet.
Edward Hon vet ingenting om min fånge i tornet?

Fairfax Ack, herrn, Grace Poole är en utmärkt sköterska, men hon dricker till ibland, och då blir hon vårdslös. Då kan vad som helst hända.

Edward Har någonting hänt?

Fairfax Nej, ingenting har hänt.

Edward Så hon misstänker ingenting?

Fairfax Absolut ingenting. Hon har bara hört underliga röster ibland, som ystra skratt. Jag har sagt till Grace Poole

Edward Bra. Låt henne inte veta någonting. Håll henne i största möjliga okunnighet. Jag vet från Adèle att hon är en bra lärarinna och människa. Jag vill i det längsta bespara henne min tragedi.

Fairfax Naturligtvis, herr Rochester.

Edward Jag litar helt på er. Tack, fru Fairfax. (*går*)

Fairfax Edward Fairfax Rochester, du har fått en sällsam gäst i ditt hemsökta liv av demoner och ödesförföljelser, något så sällsamt som en hederlig jungfru. Naturligtvis är det i allas vårt intresse att hon förblir som hon är.

Scen 2. Salongen, vid en öppen brasa.

Edward Flytta er närmare mig, fröken Eyre. Ni är väl inte rädd för mig?

Jane Eyre Absolut inte, Sir.

Edward Min myndling är mycket nöjd med er. Vi hoppas alla att ni stannar.

Jane Hon är en strålande begåvad flicka och mycket läraaktig fastän hennes modersmål inte är engelska. Får jag fråga, Sir, hur ni har fått en fransk myndling? Hon verkar inte alls vara er dotter.

Edward Rätt gissat. Det är hon inte alls. Hennes mor var en fransk scenartist som jag hade oturen och svagheten att bli hopplöst förälskad i. Naturligtvis bedrog hon mig med en annan. Så göra de alla. Hon tröttnade omsider på älskaren och gav sig av till Italien och lämnade en dotter efter sig vind för våg som var helt utan far. Inte ens modern visste vem fadern hade varit, men det kunde ha varit jag. Emellertid var hon säker på att jag var det då inte.

Jane Så ni tog hand om henne av ren barmhärtighet?

Edward Någon måste göra det. Ingen annan kunde göra det. Naturligtvis hade jag helst sluppit. Nu är det som det är. Åtminstone kom hon bort från den osunda storstadsdjungeln med dess depraverade förförelser och fördärv. Här är hon i säkerhet och får ett sunt liv och uppfostran ute på landet. Det fattades bara en god guvernant. Henne tror vi oss nu ha funnit i er.

Jane Jag ska göra mitt bästa, Sir.

Edward Men jag vet ingenting om er. Jag förstår att ni haft en ganska enkel bakgrund.

Jane Som föräldralös sattes jag av fientliga släktingar på Lowoods internatskola för flickor. Det var en hård skola. Vi uppfostrades i princip till nunnor. Som jag inte hade någon annanstans att ta vägen fortsatte jag där som lärare sedan, men jag sökte alltid efter andra möjligheter, tills jag en dag fick se fru Fairfax' annons. Jag trodde hon var värdinnan här och min arbetsgivare.

Edward Tyvärr måste jag göra er besviken. Det var en man, och det var jag. Fru Fairfax är en betrodd släkting som alltid varit vår familjs pålitligaste trojänare. Hon kan allt och förstår allt. Ni kan fråga henne om vad som helst och förlita er på henne i allt. Tack vare henne kan jag resa bort härifrån så ofta som jag gör.

Jane Fröken Adèle är inte glad åt er ständiga frånvaro.

Edward Tror ni jag är det då? (*behärskar sig*) Förlåt mig, men det är för många minnen behäftade med detta urgamla släkthus, som ibland blir mig väl tunga att bära. Därför min rastlöshet och ständiga behov av omväxling och förnyelse.

Jane Det är inte mer än mänskligt. Och var då er franska sångerska inte omväxling och förnyelse nog?

Edward Ni har mig, fröken Eyre. Den omväxlingen och förnyelsen blev ett felsteg, men vem kunde veta det innan det var för sent? Min far skickade mig till Jamaica som ung. Min äldre bror fick överta egendomen och familjeansvaret, men han dog plötsligt efter bara fyra år. Då återkallades jag till att överta plikterna. (mörkt) Jag kunde ha skickats längre bort än till Jamaica.

Jane Vad fattas er, herr Rochester? Ni kan lätt finna er en annan bättre fru i er egen ställning.

Edward (bittert road) Säger ni det, fröken Eyre? Den rika Blanche Ingram är mycket giftaslysten och har satt ut frestande krokar för mig. Hon har allt vad man kan begära hos en ung vacker kvinna, glänsande intellekt, friskt sportintresse, traktens rikaste familj som bakgrund utan fläckar, kort sagt, ett idealiskt parti ur alla synpunkter, både ur hennes familjs och ur min.

Jane Varför slår ni inte till? Ni behöver en sådan hustru åt er myndling.

Edward Ni skall få träffa henne. Sedan vill jag höra ert omdöme om henne. Ni inger förtroende, fröken Eyre. Er långa bana som hårt tuktrad elev och erfaren lärarinna i en hård skola har givit er en gåva som är mera värd än alla mänskliga rikedomar, nämligen människokännedom. Jag önskar jag själv haft den människokännedomen som ung och själv fått gå i en hård skola för att lära mig den innan det var för sent.

Jane Varför tror ni att jag har den?

Edward Det har jag redan sagt. För att ni inger förtroende. Det var också fru Fairfax' första intryck av er. Vem som helst skulle kunna lita på er.

Jane Tack, herr Rochester.

Edward Det är ingenting att tacka för. Ni är tydligen inte van vid komplimanger, eftersom ni rodnar.

Jane (generad, kan inte bärga sig) Ursäkta mig, herr Rochester. Jag tror det är dags för Adèles kvällsprogram. (avlägsnar sig hastigt)

Edward (ensam) Vad sade jag nu för fel?

Scen 3.

Blanche Ingram Vad vet ni om fröken Eyre, fru Fairfax?

Fairfax Allting, och det är nästan ingenting, fröken Ingram. Hon kommer från de enklaste tänkbara förhållanden och har i hela sitt liv levt utan allt det som ni har, fröken Ingram, utan att sakna det. Hon är helt enkelt en produkt av livets grundläggande hårdaste skola och är bara inriktad på att göra sitt bästa när det gäller undervisning.

Blanche Hon verkar sannerligen vara den perfekta guvernanten.

Fairfax Alla är nöjda med henne.

Blanche Och särskilt Edward.

Fairfax Jag försäkrar er, fröken Blanche, att han har inte mer än anledning att vara det.

Blanche Vad menar ni?

Fairfax Han hade tur som fick en sådan lärare åt sin myndling. Han ser henne bara som sådan, och hon har ingen hållhake på honom.

Blanche Det har inte jag heller. Han verkar alltid se förbi mig. Vi försöker göra allt för honom och vara honom enbart till behag, men han har alltid sin uppmärksamhet på något annat eller någon annan.

Fairfax Ha tålmod, fröken Blanche. Det får alla ha med honom.

Blanche Särskilt hans blivande fru, verkar det.

Fairfax (lågt) Ja.

Edward (kommer in) Där är du, Blanche. Skulle vi inte ut och rida?

Blanche Jag väntade bara på dig, Edward.

Edward Och passar på att skvallra med fru Fairfax under tiden.

Blanche Bara fruntimmersprat, Edward, ingenting annat.

Edward Jag förstår precis.

Jane (kommer in, blygt) Ursäkta mig. Jag visste inte att ni var här. Jag ville bara tala med fru Fairfax.

Blanche Nej, skäms inte, fröken Eyre, och var inte blyg för att ni är så förträfflig. Om ni visste vilken succé ni redan har gjort som guvernant här!

Edward Hon tål inte komplimanger, Blanche.

Blanche Det är för att hon är ovan vid dem. Desto viktigare att de framställs. Ni är accepterad som en av familjen, fröken Eyre. Försök vänja er vid det. (*Jane ser blygt ner medveten om sin underordnade ställning.*)

Fairfax Vad var det om, Jane?

Edward Jane, du får aldrig vara blyg inför Blanche Ingram. Jag vill att ni skall vara vänner. Så länge du är min myndlings guvernant står du på samma sociala nivå som alla mina vänner.

Jane Det kan jag inte göra, herr Rochester.

Edward Varför inte det?

Jane Därför att ni är min arbetsgivare.

Blanche Försök inte beröva henne hennes sunda grepp om verkligheten, Edward. Hon vet var hon står och står där säkert.

Edward Ja, jag märker det. Kom, Blanche. Låt våra härskarinnor prata i fred om husets affärer. (*går med Blanche*)

Fairfax Nå, Jane?

Jane Det gäller bara frågan hur jag skall förhålla mig till alla husets gäster som herr Rochester har bjudit in. Hur ställer ni er själv?

Fairfax Vi som står för maten och organisationen håller oss i bakgrunden för att kunna sköta vårt arbete i fred. Jag råder er att göra det samma.

Jane Och om herr Rochester envisas med att bjuda in mig tillsammans med gästerna?

Fairfax Bara var er själv. Ni är god nog som ni är. Klä inte upp er, och säg inte mer än nödvändigt. Er enkelhet är i sin ärlighet ett bättre yttre än vad någon förnämitet eller rik uppläddhet kan påvisa.

Jane Tack, fru Fairfax. Jag skall visa mig så litet som möjligt. (*går*)

Fairfax Hennes ärlighet går nästan för långt. Hur skall det sluta?

Scen 4. Bjudningen. Allsköns fina upplädda gäster.

En tant Hur bär du dig åt, Blanche, för att lyckas hålla herr Rochester hemma så länge? Tidigare har han aldrig stannat hemma längre än två veckor i sträck som allra längst.

Blanche Jag försäkrar er, tant, att jag inte har gjort någonting.

Tant 2 Jag har aldrig sett herr Rochester så harmonisk tidigare, som om han var nöjd med sitt liv. Det har han aldrig varit tidigare.

Tant 1 Något har uppenbarligen lättat upp honom. Det måste vara du, Blanche.

Blanche Jag hoppas det, tant, men jag är inte så säker. Den nya guvernanten i hans hushåll har utträttat underverk med lilla Adèle och stämningen här. Om jag är skyldig till hans bättre humör så är vi utan tvekan två om det.

Tant 2 Det är bäst att du gifter dig med honom med det snaraste, innan någon annan gör det.

Blanche I sådana danser, *maman*, är det bara han som kan bestämma takten.

Tant 1 Naturligtvis.

Farbror Det är sannerligen på tiden att han gifter sig. Han har varit ungkarl alldeles för länge, han är nästan fyrtio år, hans myndling behöver en fostermor, huset behöver en värdinnas ledande hand, och han är den enda som kan föra familjen vidare. Jag måste påpeka detta för honom.

Edward (har dykt fram) Det har du gjort i hela mitt liv ända sedan jag kom hem, farbror, men jag har inte mera bråttom än vad jag hade då, för så länge jag saknar en hustru kan jag åtminstone hålla mig ung. Med en hustru om halsen vet man aldrig vilka extra pålagor livet kommer att tynga ned en med.

Blanche Du bestämmer takten, Edward. Jag har inte heller någon brådska. Vi är båda unga och har all tid i världen.

Tant 1 Men vi har fått höra så mycket om den nya guvernanten. Kan vi inte få träffa henne?

Edward Hon är blyg inför så många förnäma gäster och saknar väl kläder att ta på sig som matchar dem.

Blanche Kalla på henne, Edward. Ingenting klär henne bättre än hennes rättframma enkelhet.

Tant 2 Här kommer hon visst själv.

Jane (kommer in) Herr Rochester, en oinbjuden gäst har anmält sig. Fru Fairfax var upptagen i köket. Annars hade hon framfört det själv.

Edward Vad då för en oinbjuden gäst?

Jane En viss Richard Mason.

Edward (studsar genast upp, förfärad) Mason! Vad gör han här? Hur har han hittat hit?

Farbror (till damerna) Utan tvekan en gäst från Edwards vilda förflutna. *(till Edward)* Jag hoppas vi får träffa honom, Edward, så att vi får veta lite mer om ditt utländska ungarliv.

Edward Jag lovar er att han har ingenting intressant att avslöja ens om han får sitta hela natten med er. *(ger sig genast ut utanför salongen där han får träffa Mason)*

Richard! Vad gör du här?

Richard Jag ville bara vara mån om att bibehålla kontakten och göra en artighetsvisit. Lever min syster fortfarande?

Edward Hon är väl omhändertagen, jag försäkrar dig.

Richard Jag hoppas få träffa henne själv.

Edward På egen risk, Richard, på egen risk. Du dyker upp mitt under den största och enda bjudning jag någonsin haft.

Richard Ja, jag läste om det i tidningen. Det ryktas om förlovning med en rik arvtagerska. Därför blev jag nyfiken.

Edward Du får bara komma in, Richard, under extremaste tystnadsplikt.

Richard Du kan lita på mig, Edward. Vi har vår överenskommelse. Jag är min familjs överhuvud och vet att föra mig anständigt.

Edward Så länge du sköter dig är du hjärtligt välkommen, men ta inga risker!

Richard Den enda risken med detta har jag redan tagit, och det var att komma hit.

Edward Kom in då och möt min hönsgrädd. *(visar in honom i salongen)*

Möt en kollega till mig från mina år i Jamaica. *(presenterar honom)*

Richard Richard Mason, plantageägare.

Farbror Vi har alltid undrat vad du egentligen gjorde på Jamaica, Edward. Nu kanske vi äntligen kan få veta något om det.

Edward Min far sände mig dit i affärer. Jag skötte dem tills jag kallades hem igen efter min faders och broders död. Det är hela historien.

Richard (upptäcker Jane Eyre) Och vem är detta?

Blanche Edwards myndlings guvernant, herr Mason, miss Jane Eyre.

Richard Har du varit gift, Edward?

Edward Jag är inte far till min myndling, om det är det du undrar, Richard. Adèle är dotter till en bekantskap jag hade i Paris som lämnade dottern vind för våg. Ingen kunde ta hand om henne utom jag.

Richard Ja, jag hörde talas om detta. Du var alltid den självupppoffrande typen, Edward, även om du aldrig var det frivilligt. Miss Jane Eyre, ni var en positiv överraskning som en välkommen kontrast mot alla dessa societetsprydnader. Utan tvekan är Edward tacksam för ert stöd.

Jane Jag kan inte göra mer än fullgöra min uppgift.

Richard Och ni är Edwards tillkommande, förmodar jag? (*vänder sig till Blanche*)

Blanche Jag tar det med ro. Edward har inte bestämt sig ännu.

Richard Tidningarna har skrivit om era familjers troliga förening.

Tant 2 Ja, jag läste om det också. Är det inte spännande? (*Jane vill dra sig undan.*)

Edward Jane, stanna. Var inte blyg för alla dessa påfåglars intetsägande fåfänga.

Jane Jag har ingenting här att göra, herr Rochester.

Edward Jag är Edward för dig som för alla andra här. Du är den enda anständigt klädda i hela hönsgården. (*Jane generas och skyndar ut.*) Vad jag än säger skrämmer bara bort henne. Vad gör henne så känslig?

Blanche Vad sade du nu för dumt till henne, Edward?

Edward Bara att hon var den enda anständigt klädda här.

Blanche Fy på sig, Edward. Du vet att hon inte tål komplimanger. Din vän Richard Mason kom i rätta ögonblicket som vår mest exotiska gäst. Annars hade hon med sin enkelhet stulit hela föreställningen.

Edward Hon är bara en av oss, Blanche, och jag vill att hon skall känna det.

Blanche Inget ont i det, men hon tycks fästa större vikt vid sin guvernantroll och inte vilja riskera den för okända inkräktande känslor.

(*Samvaron fortsätter.*)

Scen 5. En mörk korridor.

Grace Poole sitter utanför en sluten dörr. Mason kommer in.

Richard Där är ni.

Poole Herrn har talat om er och att ni ville besöka henne. Men ni borde inte komma ensam.

Richard Jag ville tala ensam med henne, om det går.

Poole Jag är inte så säker på det.

Richard Jag är hennes bror.

Poole På er egen risk då. (*släpper in honom. Scenen öppnas för Berthas cell, ett vanligt rum med alla faciliteter och inrett för att ge intryck av bekvämlighet och hemkänsla. Bertha sitter med mycket långt gråsprängt utslaget hår i ett hörn.*)

Richard Bertha! (*Hon reagerar inte.*)

Poole Hon har inte varit på särskilt gott humör idag.

Richard Vet hon att jag är här?

Poole Ja, jag har talat om det för henne.

Richard (*försöker igen*) Bertha!

Bertha (*vänder sakta på huvudet*) Har du kommit för att besöka mig, min bror?

Richard Hon känner igen mig!

Bertha Skulle jag inte känna igen den som fick en läkare att skriva vårdintyg för mig?

Richard Bertha, jag ville bara hälsa på dig.

Bertha För att se hur jag artade mig i min förnedring?

Richard Jag ville bara se att du hade det bra.

Bertha Har jag det inte bra då? Inburad som ett farligt vilddjur, fullkomligt berövad allt människovärde, bara för att jag blev bortgift med våld! (*rusar plötsligt med ett rytande på dörren*)

Richard Nej, Bertha! (*stoppar henne, blir angripen, Bertha anfaller honom som ett vilt djur, sliter sönder hans kläder, borrar tänderna i axeln på honom. Grace Poole tar henne bakifrån, låser hennes armar och får bukt med henne.*)

Poole Det är bäst ni avlägsnar er genast, Sir. Jag ska säga till herrn så fort jag fått henne nerlugnad.

Richard (*förtvölad*) Bertha! Bertha! (*vacklar ut. Dörren och scenen sluts bakom honom, och han försvinner i mörkret.*)

Scen 6.

(*Edward i nattrock visar sig med en kandelaber, kommer fram till Jane Eyres säng, väcker henne*)

Edward Jane, kan du komma med mig?

Jane Herr Rochester! Vad är det?

Edward Ställ inga frågor. Håll dig tyst. Var bara observant, som du alltid är. Vi kan behöva din hjälp.

(*visar henne ut i korridoren till ett annat rum där Richard sitter halvt medvetslös, chockad och medtagen, i en fåtölj.*)

Richard (*vaknar till liv när de kommer*) Edward!

Edward Håll dig alldeles stilla, Richard. Doktorn är på väg. Vi måste få dig ut härifrån. Hur kunde du gå in dit ensam?

Richard Jag måste få se henne! Men det var knappt att jag kunde känna igen henne! Vad har vi gjort för att förtjäna ett sådant vilddjur?

Edward Den frågan kan ingen besvara, Richard. – Tror du att vi kan få ut honom till en vagn utan att det väcker gästernas uppmärksamhet?

Jane Vi kan få ut honom bakvägen. Fru Fairfax får hjälpa oss.

Richard Hon angrep mig. Hon bet mig, Edward! Och ögonblicket innan var hon hur sansad och samlad som helst!

Edward Jag varnade dig. Du skulle ha väntat tills jag kunde följa med dig.

Richard Hon får väl den bästa tänkbara vård?

Edward Vi har vår överenskommelse. Det är i bådas vårt intresse att ingen någonsin sviker den.

Richard Naturligtvis. Vi är båda lika skyldiga. (*slocknar. Det knackar mycket försynt.*)

Edward Läkaren! (*släpper in honom*) Kan vi få ut honom härifrån, doktorn?

Doktor Carter (*undersöker patienten snabbt*) Bara ytliga kötsår. Han har inte lidit någon skada utom genom chock. Några dagars vila, och han är sig själv igen.

Edward Kan jag anförtro honom i er vård tills vi kan få ut honom ur landet?

Carter Givetvis.

Edward Ingen får oroas. Ingen gäst får väckas. Ni håller väl tyst, doktor?

Carter Jag har tystnadsplikt.

Edward Tack, doktor. Håll kandelabern, Jane, och lys oss ut medan vi hjälper honom på fötter. Kan du gå, Richard?

Richard (*vaknar till*) Jag är glad att jag överlevde.

Edward Vi kom kanske undan billigt denna gången, men jag hoppas du aldrig tar risken igen. Vi måste få ut dig ur landet, Dick. Innan dess kan ingen av oss känna sig säker. (*Doktorn får upp Richard och hjälper honom ut.*)

Förstår du något av det här, Jane?

Jane Absolut ingenting.

Edward Det är bäst så. Glöm att det någonsin hänt.

Jane Bara en fråga, Sir.

Edward Nå?

Jane Är det klokt att behålla Grace Poole i huset under sådana omständigheter?

Edward (oförstående) Grace Poole?

Jane Ja, jag tänker också på den natten när någon satte eld på er säng. Hade inte jag vaknat då och känt röklukt hade ni varit förlorad.

Edward En olyckshändelse. Glöm det också, Jane. Grace Poole vet vad hon gör när hon är nykter. Det är bara när hon slocknar ibland som saker kan hända. Jag ska säga till henne på skarpen. Oroa dig inte för henne. Hon är fullkomligt tillförlitlig och den bästa vi kan uppbringa för hennes uppgift.

Jane Det är kanske bäst att jag ingenting förstår, Sir.

Edward Ja, det är bäst. Fortsätt med det och var min vän. Bara du har sett scenen i natt utom doktor Carter. Kan du titta om hela saken?

Jane Ja, men inte utan att komma ihåg den.

Edward Det är rimligt. Spar din erfarenhet för kommande tider. Vi vet ingenting om framtiden, och bara erfarenheten kan hjälpa oss. Det var allt, Jane. Tack för i natt.

Jane Ingenting att tacka för, Sir.

Edward Säg Edward.

Jane Mr Rochester...

Edward Säg Edward.

Jane Sir, Edward.

Edward Nej, bara Edward.

Jane Som ni vill, Sir.

Edward Din envishet är obotlig. Det är bra. Man kan lita på den. God natt nu, Jane. Jag följer läkaren hem med sin patient.

Jane God natt, (blygt) Edward.

Edward (hajar till) Det är bra, Jane. – Klarar ni er, doktor?

Carter Ja, han kan nästan gå själv.

Edward Jag följer med er. (försvinner med läkaren)

Jane Vilka hårresande mysterier döljer detta underbara hus? Såren på hans axel var efter tänder, och om det inte är Grace Poole som går lös, vad är det då för en furia eller vampyr eller kvinnligt vilddjur som hon vaktar, och som bara en främling från Jamaica vet någonting om och till och med tydligen står i nära kontakt med? Kan voodoo sprida sig hit? Nej, det är bäst jag bara koncentrerar mig på Adèle och vad jag är anställd för. Mr Rochester kan med sina hemligheter tydligen driva vem som helst vansinnig. (går tillbaka med sitt ljus till sitt rum och återtar sin säng men kan inte sova.)

Det är hopplöst. Intrigerna är för täta, och mysterierna hopar sig i osalighet som fyller hela huset med mardrömmar. Ovissheten är det värsta av allt, och omöjligheten i att få klarhet i vad som pågår måste leda till kaos i mitt inre. Men vem skrapar på min dörr? (Det skrapar på dörren, som öppnas långsamt, medan Jane stirrar därpå med fasa. Slutligen visar sig Rochester.)

Igen, – Edward? Nya nattliga uppträdanden? Vem har blivit biten av vem den här gången?

Edward (kommer fram till henne) Jane, glöm alla dessa fantomer som inte har med oss att göra. Mason kommer att lämna landet, och sedan kan ingen störa oss mera, inte ens Grace Poole, som blivit lika drabbad som jag och Mason denna natt av vad ingen av oss förtjänat. Skona mig, Jane. Du har ingenting med mitt förflutna att göra, och jag vill hålla dig utanför det. Skona dig själv framför allt, så som jag vill skona dig, ty du är det värdefullaste jag har tillgång till som den enda verkliga vän jag kan lita på.

Jane Men är ni inte förlovad med fröken Blanche Ingram?

Edward Vem är Blanche Ingram? Bara en ytlig förströelse och flärd och glitter, en bortskämd fullkomlighet utan innehåll, norra Englands bästa parti men bara till det

yttre medan det inre bara är den blankaste tomhet. Jag älskar henne inte, Jane, och har aldrig gjort det. Det är dig jag älskar.

Jane Men, Sir...

Edward Säg inte nej, jag ber dig. Adèle och jag hade aldrig kunnat finna en bättre uppfostrarinna. När jag först såg dig trodde jag inte det kunde vara sant att det kunde finnas en idealisk kvinna, och jag beslöt att pröva dig ordentligt under all den tid det kunde behövas då jag är den som minst av alla har råd eller nerver tillräckligt att ta några risker. Jag har gått på för många tåg för att kunna bli överkörd av ett till, men du har räddat mig. Hade Blanche sett vad du har sett i natt hade hon aldrig gett sig förrän jag avgett en full förklaring, och den förklaringen hade tvingat henne ut ur mitt liv för alltid. Du inte ens antydde någon fråga utan bara accepterade allt utan att missa en enda detalj av mysteriets manifestationer, medan Blanche är blind för allt utom för sina egna begär. Du har accepterat allt hittills, Jane, utan att ens antyda någon frågande invändning eller tvivel. Kan du då också acceptera mig som jag är?

Jane Menar ni, mr Rochester, att ni friar till mig?

Edward Ja, Jane, det är just vad jag menar, och jag gör det på mina bara knän. Bara du har räddat mig hittills, och bara du kan fortsätta rädda mig.

Jane (stryker ömt hans hår) Edward, för första gången vågar jag kalla dig så utan försagdhet, du var allt för mig från första början. Din grubbliga svärmodiga personlighet fyllde mig med moderskänslor som jag inte kunde avvisa men som bara har tilltagit hela tiden. Naturligtvis accepterar jag dig som du är utan att ställa några frågor. Jag behöver inte ställa några frågor, ty jag känner dig som du är. Det är något av dilemmat med skönheten och odjuret över dig, men liksom odjuret aldrig kunde få makt över prinsen hur mycket det än manifesterade sig, så kan ingenting dölja din suveräna skönhet både till det yttre och det inre. Ja, jag råkar vara människokännare, det är en gåva jag fått gratis som kompensation för min orättvist grymma barndom, och den är självklar för mig, och jag såg från början inte bara ditt vackra yttre utan framför allt ditt utomordentligt svåra och djupa inre, och det var det jag som kvinna föll för direkt. Du har mig, Edward, reservationslöst med allt det lilla jag äger till kropp och själ men med ett hjärta så fullt av kärlek att det är mera ousinligt än någonting annat i universum.

Edward Jane, lilla Jane, är det sant eller drömmer jag? Kan en sådan kärlek komma till mig efter alla de misstag jag har begått?

Jane Den är här, och den är här för att stanna.

Edward Inte ens Blanche Ingram kommer att kunna ha någon tanke på några invändningar inför en sådan äkthet i den renaste kärlek.

Jane Jag står till ert förfogande, mr Rochester, med lön eller utan men mest av allt med den största innerlighet som din hustru, Edward.

Edward Tack gode Gud för denna himmelska nådegåva! *(kysser henne)* Vi eklaterar vår förlovning och tar ut lysning i morgon.

Jane Som du vill, Edward. Du har mig nu och för alltid.

(De kyssas igen, innan Edward drar sig tillbaka till sitt rum med en sista ömhetsgest.)

Jane (ensam) Äntligen kan jag sova, men denna natt har nästan kostat mig förståndet. *(Hon somnar fridfullt in, men sömnen är orolig, som när man drömmer i vaket tillstånd. Lilla Adèle glider in som en liten älva.)*

Adèle Jag är så glad, mademoiselle, för din skull att du äntligen blir en av oss! Jag är så glad att jag får en ny mamma i stället för den som jag förlorade och att det blir ni, mademoiselle! Jag är så glad för mr Rochesters skull, som äntligen kommer att stanna hemma och kanske bli lycklig! Jag är så glad för er och för min och för allas vår skull! Överge oss aldrig, mademoiselle!

(En mörk skugga lägrar sig över scenen, och Adèle glider ut.)

(Bertha uppenbarar sig, lång och kraftig med sitt extremt långa svarta gråsprängda hår nästan ner till stjärten och i oordning, iförd fotsid vit nattskjorta. Hon kommer in förstulet

med ett ljus, nosar omkring och fastnar för klädsåpet och öppnar det. Jane vaknar och ser henne genast men inte hennes ansikte.)

Jane (försiktigt) Grace Poole?

(Bertha hör henne inte, får tag i en bröllopsklänning, blir munter och hoar till, dansar groteskt runt med bröllopsklänningen som om den var hennes, skrattar skräckinjagande lössläppt och gällt nästan hysteriskt, en galnings gapskratt, släpper sedan klänningen men behåller slöjan, kastar den över sitt huvud, dansar runt med den, medan Jane hela tiden skräckslaget ser på, tar sedan plötsligt slöjan och river den brutalt i två bitar, slänger dem på golvet, hoppar och stampar på dem.)

Jane (en andra gång, förfärad) Grace Poole?

Bertha (lystrar, vänder sig om, fixerar Jane, som för att borra sin blick i henne, kommer sedan raskt och rakt fram till sängen och lyser Jane rakt i ansiktet. Jane, slagen av skräck, svimmar. Bertha betraktar henne ännu en stund, drar sig så tillbaka, skrockar, hoppar och stampar på den sönderrivna slöjan igen, stannar upp orörlig, lyssnar, dörren öppnas utifrån och Grace Poole visar sig, kommer resolut in och tar hand om Bertha.)

Poole Stygga flicka! (för ut Bertha med van hand.

Jane ligger kvar orörlig och avsvimmad.)

(Så småningom ljusnar det, hon vaknar till, sätter sig upp, skakar huvudet som för att befria sig från kvardröjande mardrömmar, och försöker sansa sig.)

Jane Hur ska detta sluta? Vad är på tok? Allt är på tok, men jag vet inte vad. (ringer på en tjänarinna. Hon infinner sig genast.)

Fanny O frun, har ni inte sovit gott? Inte konstigt inför er egen bröllopsdag!

Jane Fanny, jag blir försenad. Jag har haft ohyggliga mardrömmar och blivit våldgästad i natt, så det kommer att ta tid för mig att bli klädd. Vi måste skaffa en ny brudslöja.

Fanny (ser den sönderrivna skändade brudslöjan på golvet) O!

Jane Säg till mr Rochester att fara före mig till kyrkan. Jag kommer sedan så fort jag kan.

Fanny Naturligtvis, frun. Jag skall berätta allt. (niger och beger sig.)

Jane Vad är på tok? Om jag ändå visste! Men jag har inget val än att gå i land med det, det måste jag för Edwards skull, och det är kanske enda möjligheten att få veta vad som är fel.

Akt IV scen 1. I kyrkan.

Edward (brudgumsklädd) Så hon blev våldgästad av Grace Poole?

Fairfax Det är vad hon säger, herrn.

Edward Hon har aldrig träffat Grace Poole, men vi vet vem som rev sönder hennes brudslöja. Hon kommer väl, fru Fairfax?

Fairfax Säkert som amen i kyrkan. Hon är lika bestämd som ni.

Edward Det är för att vi älskar varandra, fru Fairfax, uppriktigt och rent, och ingenting får komma emellan och besudla den kärleken, inte ens gamla spöken.

Fairfax Jag tror att hon kommer nu. Jag välkomnar er sedan där hemma. (drar sig ut)

Edward (för sig själv) Skulle jag då avstå från livet för ett enda misstags skull? Skulle jag då förvisa kärleken ur mitt liv för att den en gång missbrukats och en gång slagit fel? Skall jag då hemsökas hela livet för något som jag inte var direkt skyldig till själv men blott offrad i som en satsad pant som blev utslagen? Ja, jag var beredd att acceptera ett sådant öde och finna mig i det och ej sträva efter något mer än att leva med det och överleva det, tills denna obefläckade rena dam kom, stigandes rakt ner från himmelen ner i mitt helvete kanske just för att frälsa mig och visa mig en förlösning därur, och inte från vilken himmel som helst utan från den enklaste tänkbara bakgrund av bara fattigdom och hårt arbete. Vem skulle kunna ha hjärta att få mig att avstå från en sådan möjlighet? Inte ett enda mänskligt hjärta åtminstone.

(Portarna slås upp, och Jane gör entré som brud.)

Jane (kommer långsamt upp till honom men med klar inriktning, låter sig omfamnas vänt av honom)

Prästen Det där kan ni göra sedan.

Jane Förlåt att jag är sen.

Edward Du har haft en ohygglig natt.

Jane Jag har överlevt den, och ingenting kan stoppa mig.

Edward Tack för de orden, Jane. Du räddar mitt liv. *(till prästen)* Vi är redo, Sir.

Prästen Får jag då, som sig bör, och som ritualen föreskriver, inför denna församling kungöra, att om någon känner till något som kan omöjliggöra denna vigsel, av laga kraft eller andra omständigheter, framträda nu och framlägga sin sak eller för alltid finna sig i tystnad.

Briggs (tidigare osynlig, framträder nu ur skuggorna) Detta äktenskap kan ej ingås då brudgummen redan är gift. Jag har dokument med mig som lagligen bestyrker detta faktum.

Prästen Vem är ni, Sir?

Briggs Advokat Briggs, Sir, från London å min klient Richard Masons vägnar från Jamaica. Hans syster Bertha Mason är herr Rochesters lagvigda hustru sedan många år.

Prästen Och hon lever ännu?

Briggs I hans eget hem på Thornfield Hall. Sagde Richard Mason kunde själv nyligen konstatera detta faktum.

Prästen Är detta med verkligheten överensstämmande, mr Rochester?

Rochester (har aldrig släppt Janes hand) Jag ber er alla härmed att följa med mig hem till Thornfield Hall för att själva med egna ögon se om detta är sant eller icke. Ju fler vittnen till detta fall, desto bättre, så att alla sedan kan vara helt överens om sakernas tillstånd. Kom med, Jane. Det är inte över ännu. Du måste också få bli vittne till en högst diskutabel verklighet. *(vägrar släppa hennes hand. Hon nickar bara och följer med. Alla bryter genast upp från kyrkan.)*

Prästen (till Briggs) Kan det verkligen vara sant? Det lovade bli ett så vackert par.

Briggs Vi får se, pastorn, vi får se. *(går ut efter de övriga)*

Scen 2.

Edward (med hela sällskapet inför ingången till Berthas boudoir) Välkomna till mitt helvete! Jag hade helst besparat er alla den scen som vi kommer att få bevittna nu, men den gode Richard Mason, som klokt nog valt att hålla sig borta denna dag, då han vid sitt förra besök här utsatte sig för mordförsök från huvudpersonen i fråga, sin egen syster, har i sin frånvaro ändå lyckats göra den oundviklig. Öppna scenen, Grace Poole!

(Scenen öppnas och visar den kända inredningen i Berthas livsrum. Själva är hon knappt skönjbar i rummets andra ände i sin fotsida vita särk och sitt vilda långa gråsprängda hår.)

Hur mår vår patient idag, Grace Poole?

Poole Hon är lite lynnig, Sir, men man vet aldrig vad hon hittar på, så ta er i akt, Sir. Pass på, Sir. Nu har hon sett er.

Bertha (reser sig och blir tydlig då hon ser Rochester, kommer långsamt fram, som en smygande leopard som förbereder en attack.) Nej men är det inte min egen äkta man som vågar besöka mig med hela byn i släptåg inklusive självaste den nya tilltänkta bruden! Ni ser själva, gott folk, *(spinner som en katt)* det är inget fel på mig. Jag råkar bara vara gift med den fine gentlemannen där, *(pekar på Rochester)* vilket han aldrig kan förlåta mig, varför han spärrat in mig på livstid, bara för att jag vågade leka lite väl djärva lekar med honom. Kan du förlåta mig, Edward? Det spelar ingen roll, för

jag kan aldrig förlåta dig! (störtar fram i en attack som en furia med kniv i högsta hugg mot Rochester, som dock är på sin vakt och lyckas parera attacken. De brottas i en kamp på liv och död.)

Fairfax Hon har kniv!

Briggs Avvärpa henne!

(Grace Poole lyckas avvärpa henne, vilket bara förnyar Berthas raseri, som försöker både strypa och bita Rochester, som ett rasande vilddjur, men han har tampats med henne förut.)

Edward Ett rep! Fort! (Grace Poole tillhandahåller repet. Han lyckas bakbinda henne, bringa ner henne i en stol och binda fast henne vid stolen, där hon rycker och stretar och fräser förtvivlat.)

Mitt herrskap, får jag presentera min hustru sedan femton år, lurad på mig av en familj av galningar och idioter, hennes mor, en kreolska, var likadan, vilket jag inte fick veta förrän efter mitt katolska bröllop, som ingenting kunde upplösa. Ni ser själva vilket mönster av representativ och social talang min hustru är. Kan någon överträffa henne? Hon behärskade även andra sällsamma talanger inom konster som voodoo, satanism och nekrofil för att nämna några av dem, i vilka utsvävningsområden hon brukade fira sällsamma blodiga orgier. Som omväxling önskade jag en människa till kvinnligt sällskap och fann en sådan i en sällsynt klok och försynt guvernant åt min myndling Adèle, den unga fröken Jane Eyre här, som skulle ha blivit min hustru idag i stället för denna. Se denna rena hederliga brud, hur saktmodig och tålmodig hon står alldeles samlad inför anblicken av det först nu uppenbarade helvetet av äktenskapet i dess vidunderligaste fasansfullhet. Detta (visande Bertha) ville jag kunna åsidosätta för att vinna detta (visar Jane). Kan ni klandra mig?

(Jane vill dra sig undan. Briggs vänder sig till henne.)

Briggs Miss Jane Eyre, ni är fullkomligt oskyldig i detta, då ni uppenbart ingenting visste.

Fairfax Kom, Jane. Det är delvis mitt fel, som var tvungen att lyda order.

(Jane flyr med händerna för ansiktet. Fairfax följer efter henne.)

Edward Ta hand om henne, fru Fairfax! Jag ber alla er andra också att avlägsna er, då jag måste ta hand om min hustru.

(Alla drar sig tillbaka. Rochester stänger dörren. Scenen sluts.)

Prästen (till Briggs) Nog kände vi alla till ryktet om att en mystisk galning vårdades på Thornfield Hall, men aldrig anade vi att det var mr Rochesters hustru!

Briggs Hans tragedi är att lagen saknar makt att ta hänsyn till så extremt aggraverande omständigheter som dessa. Hade jag vetat detta hade jag aldrig kommit hit utan vägrat acceptera Richard Masons uppdrag. Jag måste se vad jag kan göra för den helt oskyldiga miss Eyre.

(När alla gått öppnas scenen för cellen igen.)

Edward Nå, din stackars hagg, är du nöjd nu, när du lyckats fördärva även ett annat lyckligare äktenskap än ditt eget, och det innan det ens fick en chans? Är du nöjd med att lyckas fördärva även andras liv än ditt eget? Hur känns det att låta oskyldiga lida och få sina liv fördärvade för att du behagar vara hopplös? Svara, Bertha, om du alls kan svara för dig själv! Eller har du verkligen reducerat dig själv till bara ett oskäligt djur?

Poole Ni talar för döva öron, Sir. Hon har inga mänskliga känslor och ingen anständighet kvar, om hon någonsin hade någon.

Edward Men hon var väl så vältalig när vi först kom in.

Poole Hon tänker bara på flykt och hämnd, Sir, om hon tänker alls. Hon såg en chans i ert besök, liksom hon såg en chans i herr Masons. Hennes kvinnliga slughet och beräkning är fortfarande utan gränser, men det är allt hon har kvar.

Edward Vad hjälper ditt voodookunnande och dina besvärjelser nu, Bertha? Vem skall du nu kalla till hjälp när inte ens Djävulen längre vill hjälpa dig? Du är körd,

Bertha. Du har inför vittnens åsyn försökt mörda både din bror och din make, de två som velat dig mest gott i världen. Det enda du kan göra till ditt försvar är grymta, spotta och fräsa, som ett fjättrat monster.

Poole Jag vågar nog inte befria henne från repen på ett tag, Sir.

Edward Håll henne utan mat också tills det är riskfritt att befria henne, om det någonsin blir det.

Bertha Jag släpper dig aldrig, din grobian. Du är min nu och för alltid. Jag skall dra dig med mig ner ända till helvetet.

Edward Det tvivlar jag inte på att du kommer att försöka göra, men du kan lita på att jag aldrig följer med dig godvilligt. *(till Poole)* Jag orkar inte mer, Grace. Meddela mig som vanligt om någon förändring inträder. *(reser sig trött och går)*

Poole Ta det nu lugnt, stygga flickan, så ska du snart bli befriad från repen.

Scen 3.

Jane gråter ensam på sängen i sitt rum. Hon har inte klätt av sig.
Rochester kommer in.

Edward Jane, kan du förlåta mig?

Jane Det är inte ditt fel, Edward. Det är omständigheternas makt. Tror du inte jag förstår det utan förklaringar?

Edward Vad du än gör, Jane, så överge mig inte nu.

Jane Ditt öde har drabbat mig i en värre våldgästning och våldtäkt än vad någon fysisk hemsökelse kunde innebära! Du måste ge mig tid att hämta mig från chocken.

Edward Jag ger dig all den tid du behöver och all tid i världen.

Jane Det är inte tillräckligt. Jag måste bort, Edward, och skaffa mig distans. Detta ödets grymma spel med mig har gått för långt med mig. Jag förstår att du inte kunde berätta något. Du gjorde det för att skona mig. Men allting sprack till slut ändå, men det var ingens fel. Det bara blev så. Det var omständigheternas makt.

Edward Be mig om vad som helst, och jag gör vad som helst för dig.

Jane Jag har bara en enda sak att be dig om. Lämna mig i fred. Jag måste få vara ensam för att kunna återhämta mig efter fallet.

Edward Din önskan är min lag.

Jane Du sade i kyrkan att det inte var över ännu. Jag hoppas bara, särskilt för din egen del, Edward, att det någon gång går över. Gå nu.

Edward Jag går. *(Han går.)*

Jane *(ensam)* Jag måste lämna dig, Edward, fullständigt och genast. Det är enda vägen ut ur detta svarta hål. *(gråter lite till, torkar tårarna, sansar sig, och börjar förbereda sitt uppbrott.)*

Akt V scen 1. Följande morgon.

Edward *(förtvivlad, efter en sömnlös natt, alltjämt oavklädd)* Är då hela mitt liv förfelat, bara för att jag försökte förändra det? Är jag då dömd till livstids slaveri, bara för att jag var lydig min far och inlät mig på att få bli gift? Hur kan någon mänsklig relation i längden fungera, om en enda relation kan bli så utomordentligt olycklig utan att ha förtjänat det? Är då mitt äktenskap blott en karikatyr av varje äktenskap, och är det äktenskap, som alla par drömmer om och lever för, som det idealiska prospektet med Jane Eyre, dömt att misslyckas, fördömas, bestraffas och aborteras från början av en oförsonlig verklighets grymma realism?

Fairfax *(kommer försynt in)* Sir, ni har inte legat i er säng i natt.

Edward Är det då så konstigt?

Fairfax Jag beklagar, Sir, men jag har en dålig nyhet.
Edward Vad kan vara värre än vad som redan hänt?
Fairfax Fröken Jane Eyre har gett sig av.
Edward Har hon då övergett oss?
Fairfax Utan förklaring, utan avsked, utan ett ord.
Edward Klandra henne inte. Vilken brud hade inte gjort det samma under sådana omständigheter?
Fairfax Lilla Adèle undrar när hon kommer tillbaka. Vad skall jag säga henne?
Edward (tveksamt) Säg henne som det är. Säg att fröken Jane Eyre tagit ledigt på obestämd tid. Hon förstår säkert.
Fairfax Ja, Sir.
Edward Hon flydde väl inte mitt i natten?
Fairfax Nej, hon lämnade i gryningen, Sir. Hennes rum är i bästa ordning. Hon hade inte mycket och har tagit allt det lilla med sig, utom brudklänningen.
Edward Naturligtvis. Det är bra, fru Fairfax. Låt oss ta hand om de vrakdelar som fortfarande flyter kvar, och främst lilla Adèle. (*Fairfax går.*)

Hon har lämnat mig ensam fjättrad vid min osalighet till hustru för att lämna mig i fred i mitt äktenskap. Hon har gjort klokt däri, ty hon har valt att överleva själv genom att lämna mitt i ångest och desperation sjunkande fartyg med alla dess förbannelser. Lev väl, Jane Eyre, jag lämnar dig i fred. Om jag bara kunde få vara i fred själv.

Vad har jag väl nu mer att leva för? Hur kan jag se någon människa mer i ögonen, efter att mitt äktenskap uppenbarats i all sin skändlighet för hela bygden? Jag får skicka lilla Adèle i skola. Det är inget annat att göra. Jag behåller bara de allra nödvändigaste tjänarna och skickar bort fru Fairfax – hon har gjort nog och så gott hon kan och kan inte göra mera. Jag blir så gott som ensam med min hustru och hennes fångvaktare Grace Poole med flaskan, jag blir en dyster eremit som bara har sina verklighetsfrämmande drömmar kvar att leva för om Jane Eyre, den enda människa som någonsin skänkt mig något hopp i mitt ständigt djupare mörker. Är det Berthas svartkonst och voodooförbannelse som försatt mig i denna kroniskt helvetiska situation? Om det är det skall jag brottas med den så länge jag lever, om inte för annat så för en chans att någon gång få en skymt av min enda riktiga brud igen.

Scen 2. I Thornfield Halls mörka korridorer.

Edward Här går jag nu och spökar som en osalig ande, begravnen levande i mitt eget anrika släkthus tillsammans med min själsdöda hustru i vraket av vår tragedi, fjättrade vid ett gemensamt öde som en drunknande vid ett sjunkande lik, och jag kan ingenting göra, bara gå omkring i mina öde hallar och spöka och veta, att alla som en gång känt mig skrattar åt mig och beklagar mig. Vilken klåpare, vilken narr, att gå i fällan av ett katolskt äktenskap med en galen abnormitet till fördärvad kvinna! Nej, jag kan inte resa bort från henne, inte denna gång, inte en gång till, inte efter nesan av mitt försök till alternativt bröllop till det sataniska aborterade fiaskot, jag har flytt tillräckligt och måste äntligen en gång stanna kvar och kämpa och gå till botten med vraket av mitt liv. (*Allt börjar gradvis flamma.*) Men vad är detta? Säg inte att hon har sluppit lös igen! Grace Poole! Grace Poole! (*Man hör Berthas diaboliska hoande skratt på avstånd.*) Har du somnat över flaskan nu igen! Hon har satt eld på huset! Vi måste få ut tjänarna!

Poole Jag är väldigt ledsen, Sir. Jag vet inte var hon är. Hon måste ha lyckats stjäla mina nycklar medan jag sov.

Edward Det är inte första gången, Grace Poole, men det är kanske den sista! Hela Jane Eyres rum är övertänt! Vi måste få ut tjänarna! Vart har den hyndan tagit vägen? (*Bertha uppenbarar sig högst uppe långt ovanför scenen.*)

Poole Där är hon, Sir! Högst uppe på taket!

Bertha (dansar på taket) Brinn, mitt liv, och förtär mig äntligen med din helvetesbrand, så att jag får drunkna i den kärleks eld jag aldrig fick åtnjuta!

Edward Vi måste få ner henne därifrån. Är alla tjänarna i säkerhet?

Poole Ja, Sir. Gå inte dit upp, Sir! Hon är galen!

Edward Säger du det nu. Tack för varningen, men vi måste göra vad vi kan. (*springer upp för stegarna mot Bertha.*)

Bertha Nej, rädda mig inte! Jag är förtappad och njuter av det! Varför gick du aldrig med på att få vara gift med Djävulen, Rochester, som jag? Det var så himla roligt!

Edward Bertha! Kom ner därifrån!

Bertha Aldrig i livet!

Edward Huset brinner! Du brinner upp om du stannar kvar!

Bertha Aldrig i livet! Jag har aldrig annat än brunnit! Men jag brinner aldrig upp! Jag bara flyger och försvinner och kommer tillbaka! Du slipper mig aldrig, Rochester! Jag är din för evigt! (*hoppar ut*)

Edward Bertha! (*En kör av tjänare skriker långt nedanför.*)

Poole (längst där nere) Massakrerad! Ingenting kan mera hjälpa henne nu! Kom nu, Sir, innan det är för sent!

(*Rochester försvinner. Flammorna når sin kulmen. Så hörs ett väldigt brak. Tjänarna skriker igen.*)

Poole (förtvivlad) Herr Rochester! Herr Rochester!

Röster Han kanske lever ännu. – Gräv fram honom ur ruinerna! – Fallet är Thornfield Hall! – Och Bertha Rochester har spökat för sista gången. – Ingen kan påstå att vi inte gjorde allt vad vi kunde för henne.

Prästen Hon var självdestruktiv från början och genomförde sin destruktivitet med konsekvens. Kan herr Rochester räddas?

Poole Det är frågan det. Det är mitt fel alltihop.

Prästen Nej, Grace Poole. Det var djävulen som genom flaskan och Bertha Mason överlistade er och oss alla.

Scen 3. Ferndean, en enkel mindre salong.

Rochester ett vrak vid brasan, enarmad och blind, förfallen och beklämmande.

Edward Är det du, Mary? Ställ vattnet här bredvid mig.

Jane Mary är ute i köket.

Edward (lystrar) Vem sade detta?

Jane En som vill er väl.

Edward Har jag inte lidit tillräckligt? Skall alla mina kval ytterligare fördubblas genom hörselhallucinationer från det förflutna? Förställ inte din röst, Mary. Det kan inte vara någon annan än du.

Jane Sir, Mary är ute i köket. Jag kommer in med vattnet åt er i hennes ställe.

Edward Vem är du? Vem driver med mig genom att tala till mig genom en röst jag bara fortfarande kan höra i mina vildaste fantasier?

Jane Sir, jag har kommit tillbaka.

Edward Det är inte möjligt.

Jane Jo, det är möjligt, och det är sant.

Edward Jane? Är det verkligen du?

Jane Det ser verkligen inte bättre ut, Sir. Här är ert vattenglas.

Edward Driver du med mig? Eller är det ödet som driver med mig? Är det mina sinnen som driver oförsämda spratt med mig? Kan det verkligen vara du?

Jane Jo, det kan verkligen vara jag.

Edward Låt mig få bekräftelse på detta underbara faktum. Ge mig en omfamning, och låt mig få trycka min ängel till mitt hjärta, om det är möjligt.

Jane Det är fullt möjligt. (*omfamnar honom. De kramas länge, liksom för att känna efter ordentligt.*) Edward, jag har fått veta allt vad som har hänt. Jag vet att du är blind och har förlorat din ena hand, men det betyder ingenting, och det är inte därför jag har kommit tillbaka. Jag kom tillbaka därför att jag hörde eller kände att du kallade på mig.

Edward Det har jag verkligen gjort ända sedan du övergav oss. Så du har äntligen hört mig?

Jane Jag är fri, Edward. Jag är inte fattig längre, utan jag är oberoende och behöver inte längre arbeta. Mitt liv tillhör dig, ty det är jag skyldig dig, ty du gav mig ett liv.

Edward Du är inte skyldig mig något, Jane. Jag är skyldig allt, bara för att du har kommit tillbaka. Menar du att du stannar?

Jane Om du fortfarande vill ha mig, fastän jag är en förlupen brud.

Edward 'Om', frågar hon! Jag är också fri, Jane. Jag kunde inte följa min hustru ända ner i hennes egenmäktigt frambringade grav, fastän jag försökte. Jag fick betala med en hand och med synen för mitt sista försök att rädda henne. Säg inte att du ändå vill ha en krympling.

Jane Jag vill ha dig, Edward, och ingen annan.

Edward Och jag vill ha dig, Jane, och ingen annan.

Jane Du har ett öga kvar. Det verkar vara helt, och då kan du återfå synen på det.

Edward Kan jag återfå dig, Jane, så är jag nöjd med det och behöver ingenting mera.

Jane Du har mig för livet, Edward.

Edward Menar du allvar?

Jane Annars skulle jag inte säga det.

Edward Min ängel, då kan jag trots allt försona mig med livet och mitt öde. Då är livet inte bara lidande och ofärd trots allt, utan det kan faktiskt finnas lindring. Jag accepterar dig på ett villkor.

Jane Det är redan infriat.

Edward Du får aldrig mera överge mig.

Jane Jag skall vara dina ögon och din högra hand. Jag skall vara allt för dig, Edward, så länge du lever och längre. Jag skall leva för att gottgöra allt vad din förra hustru förbröt sig mot dig genom.

Edward Då har du ett stort arbete framför dig med femton förlorade år att hela skadorna efter.

Jane Jag är ännu ung och har bara börjat. Vi skall ge dig synen tillbaka, Edward.

Edward Kan det till och med äntligen bli en anständig familj till slut?

Jane Om du vill det. I ren kärlek är allting möjligt.

Edward Jag börjar nästan tro på dig, Jane.

Jane Det är därför jag är här.

Edward Tack, Jane, för att du finns, för att du kom tillbaka, och för ditt oerhörda mod att ta dig an ett hopplöst fall.

Jane Inget fall är hopplöst, Edward.

Edward Inte ens mitt?

Jane Allra minst ditt. Din hustru är död, Edward, men kärleken lever, och du har den här.

Edward Tack, Jane. Får jag be dig om en sak?

Jane Vad som helst.

Edward Låt oss gå ut i ljuset. Jag vill se om jag kanske kan börja skönja det. Om inte, skall vi hålla på tills det går.

Jane Naturligtvis, Edward. (*De börjar gå ut.*)
Edward Välkommen hem, Jane.
Jane Det har varit en lång resa.
(De går ut i ljuset.)

Efterskrift.

Redan när jag första gången läste "*Jane Eyre*" som tioåring slogs jag av karaktären Bertha Mason som en av världslitteraturens mest dramatiska kvinnofigurer. Jag har aldrig kunnat glömma henne, men romanen framstod i det längsta för mig som omöjlig att dramatisera, ända tills jag kom på idén att försöka se allt ur Rochesters synvinkel.

Resultatet blev något helt annat än romanen. Den uppmärksamme läsaren skall finna att nästan ingenting av romanens samtal och resonemang finns med här, då dialogen här är fullständigt annorlunda, om dock berättelsen och meningen är den samma – ingen kan vara Charlotte Brontë trognare än mr Rochester.

Romanen har filmats ett antal gånger, men ingen av filmversionerna har enligt min mening gjort Bertha Mason rättvisa – hennes dramatiska potential har i regel ignorerats. Två av filmerna har varit romanen trogna nog att framställa Rochester som en jättelik karl och Jane Eyre som pytteliten, den första versionen med Orson Welles och Joan Fontaine, samt 70-talsversionen med George C. Scott och Susannah York. Ingen av dem var lyckad. I den senaste versionen med Toby Stephens och Ruth Wilson framställs båda som tämligen naturliga och normala, och det är den bästa versionen hittills, där dock Bertha normaliserats till oigenkännlighet.

Att ta fasta på att Rochester är 20 år äldre än Jane och dubbelt så stor finner jag onödigt, då det är deras personligheter som betyder något. Det är detta den sista versionen även kommit fram till, och således bör det vara fritt fram att ge dem den gestaltning som faller sig naturlig för en iscensättning. Endast Bertha Mason bör verkligen vara just sådan som hon framställs i boken: stor och skräckinjagande i sitt långa vilda mörka hår och den vita särken – hon kan egentligen inte demoniseras tillräckligt. Genom att ge henne en röst och en talan har jag försökt göra det möjligt för henne att framstå som den dramatiska praktroll hon borde vara.

Pjäsen skrevs mest i Athen men fullbordades på havet utanför Grekland den 28 mars 2008.